

Referat fra Fakturetekst:

103 pax on guided tours (pr. pax: 175,00 DKK): 18.025,00 DKK incl. VAT

103 pax passenger fee (pr. pax: 20,00 DKK): 2.060,00 DKK incl. VAT

møde i Kontakt- og Udviklings Ø-rådet

Dato: 20. august 2019

Sted: Hønehuset kl. 19.00

Deltagere

Anne Marie Koefoed (AMK)

Sus From Anker (SFA)

Administrator Jens Peter Koefoed (JPK)

Flemming Kring (FK)

Souschef Ejvind Povlsgaard Jensen (EPJ)

Laura Zafnes (LZ)

Afbud: Formand Vibeke Møller Jensen (VMJ)

Tilhører: 3

---

1. Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt

2. Meddelelser fra formanden

AMK oplyste, at der var afbud fra VMJ, og at AMK derfor ledede mødet.

AMK: Der skal laves opslag om stormøde senest den 24/10, Sidste dato for forslag til dagsordenen til stormødet er den 31/10. Vi har ørådsmøde 23/10, så vi kan lige nå det.

3. Administrationen orienterer:

- Udstilling i Store Tårn 2020

JPK orienterede om, at Christiansø Kunst og Kulturråd på deres møde i foråret ifm. åbningen af dette års udstilling i Store Tårn behandlede et oplæg til udstilling med installationskunst i Store Tårn i 2020 med kunstnerne Silas Inoue og Anders Brinch. Rådet fandt oplægget så spændende og attraktivt, at det anbefalede, at Christiansø Administration arbejdede videre med oplægget. Dette har JPK så gjort sammen med de to kunstnere i forsommeren, og der er enighed om, at deres installationskunstprojekt skal være udstillingen i Store Tårn i 2020.

Der arbejdes med et samlet budget på godt 300.000 kr., hvoraf Christiansø Administration har givet tilsagn om at bidrage med 73.000 kr.. Resten af midlerne skal

rejses som fondsmidler, som kunstnerne sammen med Christiansø Administration vil søge i løbet af efteråret.

JPK viste herefter kunsternes skitseoplæg, samt fotos fra tidligere udstillinger bl.a. på Svanekegården.

AMK spurgte, om det var normalt, at en sådan udstilling koster så meget. JPK refererede til drøftelsen i Kunst og Kulturrådet, hvor der er fagperson med relevant erfaring fra "branchen". Her var tilbagemeldingen, at budgettet var normalt og indenfor det forventelige.

SFA spurgte til, hvorvidt det var muligt at færdes og holde arrangementer, når nu der kom installationer på gulv og i loft. JPK sagde, at det var en forudsætning og et krav til kunstnerne, at der skal kunne gennemføres arrangementer med op til 150 tilskuere. Ørådet syntes, at det både var spændende og modigt, men også noget, som kan "skille vandene". Ørådet til orienteringen til efterretning

- Fondsansøgninger turisme, herunder Lille Tårn

JPK orienterede om, at Hans Ole og Jens Peter siden foråret har arbejdet på en fondsansøgning, som kan skaffe finansiering til at understøtte de tiltag, som turismestrategien peger. Det drejer sig om midler til bl.a.:

- Modernisering og tematisering af celler i Ballonen
- Uddannelse af guider til guidekorpset
- Udgivelser (analoge og digitale) om øernes natur og kulturhistorie
- Udvikling af naturpark/naturkanon-formidling herunder naturvejledertjeneste
- Opdatering af markedsføring i udenlandske rejsebøger
- Udvikling af skoletjeneste
- Modernisering af udstilling i Lille Tårn (Her er nedsat en særlig projektgruppe med deltagelse af Jacob Seerup fra Bornholms Museum, Rasmus Voss og udstillingsarkitekt Eskild Bjerre Laursen)

JPK oplyser, at der er god dialog med et par fonde, hvor der p.t. sker en forventningsafstemning, så ansøgningen (-erne) bliver tilpasset fondenes muligheder og forventningerne.

Beløbsstørrelsen er ikke fastlagt endnu, men der bliver nok tale om et beløb på 3-10 mio. kr. i en 4-5 årig periode.

JPK forventer, at vi inden årets udgang kan skyde en eller flere ansøgninger afsted.

- Status turisme, herunder guider

JPK kunne oplyse, at det tegner til at blive en sæson over middel målt over de sidste 5 år, men lidt mindre end rekordåret (i nyere tid) 2018.

Besøgstallet har været udfordret af en meget ringe maj-måned, og en virkelig dårlig start på juli med blæsevejr, som ramte både de almindelige dagsturister og lystsejlerne. Tallene har dog rettet sig meget med en virkelig god sidste halvdel af juli. Vi kan så håbe på en god sæsonafslutning.

Vi har altså ikke i år kunne mærke en afsmittende effekt af de mange flere turister, som der har været på Bornholm i år, men JPK regner med, at det på sigt også vil smitte positivt af på besøgstillene på Christiansø.

Besøgstillene i de to tårne er til gengæld positive. Her ligger vi 7 % over budgettet og

dermed også over besøgstallet for 2018. Det betyder altså, at en større andel af øens gæster i 2019 har valgt at gå i de to tårne.

Det tilskriver JPK blandt andet, at vi i år har startet vores guidekorps op, der som en del af deres pakke har solgt tårnbilletter som tilkøb til de guidede ture.

Opstarten af guidekorpsen har været lidt turbulent. Internt har vagtbemanding lykkedes meget fint, idet der har været guider ved alle Ertholms ankomster i år. Og det vil der være resten af sæsonen. Så stor ros til guidekorpsen for at løfte denne opgave.

Det er dog ingen hemmelighed, at det nogle gange i løbet af højsæsonen har slået lidt gnister mellem guiderne fra guidekorpsen og andre guider. Der har været uklarhed om, hvem der måtte stå hvor, hvad man må kalde sig selv og andre, prissætning, markedsføringsmetoder bl.a. under overfarten mv.

Vores tilgang har været, at 2019 skal være et læreår. Og hvis der kommer modstand, så har det været os, som har bøjet af. Vi har aftalt at evaluere guideformidlingen sammen med guidekorpsen før sæsonens slutning, og her bliver de faste udefrakommende guider også inviteret med.

JPK kan dog allerede nu sige, at Christiansø Administration vil kikke på tiltag, som kan iværksættes i 2020 f.eks. i form af en "best practice" eller bestemte retningslinjer for faste guider på Christiansø, som bl.a. skal regulere adfærd, markedsføring, antal gæster pr. tur mv. Det kan også komme på tale at lave en certificeringsordning.

Naturstyrelsen Bornholm har nogle erfaringer fra deres arealer, som JPK vil trække på, når de besøger Christiansø i næste uge. JPK håber, at ørådet vil bakke op om arbejdet med den fortsatte udvikling og forbedring af øens guideprodukt i tråd med de mål, som er beskrevet i turismestrategien.

AMK fortæller at der er flere der føler at guiderne med brochure ved broen er påtrængende, når man kommer i land. AMK syntes at det er ærgerligt at der har været rivalisering mellem guiderne.

JPK svarede, at rivaliseringen er noget, som vi skal undgå, da det ikke gavne nogen.

JPK håber på, at kommende fælles retningslinjer vil afhjælpe dette. Retningslinjerne vil komme til at gælde for "faste" guider, som guider fast på Christiansø med et kommercielt formål, og ikke for rejseguidere som guider som en del af deres samlede rejse.

JPK orienterede herefter om, at **Areal og Boligpolitikken** nu er færdigbearbejdet, og består af følgende dele:

- Retningslinjer for helårsboliger (cirkulære 60397 fra 1999)
- Retningslinjer for fritidsboliger (cirkulærer 60396 fra 1999)
- Retningslinjer for udlejning af div. korttidslejemål (Ballonen, Hestehytten, øvrige lejemål)
- Retningslinjer for fordeling af redskabsskure/-hytter, pakhusrum og Salteriet
- Retningslinjer for fordeling af og opførelse af bebyggelse i haver

Den samlede Areal og Boligpolitik er samlet i dokumentet "**Vejledning for ledelse og forvaltningspraksis ved Christiansø Administration**", som JPK har udarbejdet og løbende opdaterer. Afsnittet om Areal og Boligpolitikken vil blive udsendt til ørådet til næste møde og vil blive præsenteret på Stormødet i november.

JPK sluttede sin orientering med at oplyse, at **budgetterne for 2019** stort set balancerer. Der er et mindre merforbrug på lønbudgettet, og et mindre mindreforbrug på driftsbudgettet. Samlet set giver den økonomiske situation ikke anledning til ændringer i den daglige drift og bemanning.

Han kunne yderligere fortælle at Energi/bygning/spildevands projektet kører planmæssig. JPK har en forhåbning om, at første del af havneprojektet kan starte op i denne vinter. Afslutningsvis orienterede JPK med at fortælle, at der siden sidste ørådsmøde er ansat og tilflyttet en tømrer med familie (Peter, Elisabeth og Marius) og en grøntmand (Oliver).

4. Høring om Christiansø som Naturpark:

Christiansø's 5-årige periode som pilot-naturpark slutter i 2019. Christiansø Administration ønsker at søge Friluftsrådet om, at Christiansø optages som fuldgældig Naturpark. Inden ansøgning forelægges dette for Ø-rådet. /JPK

JPK refererede fra et møde i maj måned, som han og Hans Ole havde med Friluftsrådet, som administrerer Naturparkerne i Danmark. Her blev det diskuteret, hvad der skulle ske, når Christiansø status som pilotnaturpark udløb i august 2019.

Her var der en god dialog, som tydeliggjorde, at det vil være gavnligt for Christiansø at søge om at blive ordinær naturpark. Vi lever allerede op til stort set alle krav til at være naturpark, og vil med "naturpark stemplet" få en yderligere god mulighed for og platform til at markedsføre og udvikle Christiansø som besøgssted.

JPK gennemgik herefter kriterier og betingelser for naturparker i Friluftsrådet materialer (Se link: <https://www.friluftsradet.dk/kommuner/danskenaturparker>), og lagde herefter op til en drøftelse i ørådet, som JPK vil bede om at være det påkrævede "lokale naturparkråd".

Der var positive tilbagemeldinger fra Ø-rådet. FDK spørger om, at det er sikkert, at det vil give flere besøgende. JPK har ikke belæg for at love det, men forventer at det vil kunne tiltrække flere.

JPK var glad for opbakningen og oplyste, at han forventer at indsende en ansøgning om optagelse inden ansøgningsfristen 1. oktober.

5. Naturvejlederuddannelsen – orientering om hvordan der søges/ AMK

AMK uddybede spørgsmålet ved at spørge ind, hvordan man kan blive optaget på naturvejlederuddannelsen.

JPK fortalte, at de er Friluftsrådet, som "ejer" naturvejlederuddannelsen, og henviste til Friluftsrådets hjemmeside <https://www.friluftsradet.dk/uddannelsen-naturvejleder>, hvor man kan se kriterier for optagelse, hvordan man søger uddannelsen.

Heraf fremgår bl.a., at ansøgningen skal fremsendes af en arbejdsgiver for en medarbejder, som allerede arbejder som naturformidler. Det er altså ikke noget, som man kan søge som privatperson.

6. Webkamera på Store Tårn – forslag fra SFA

SFA foreslår at der opsættes web kamera på store Tårn, så sejlere og andre besøgende kan se, hvordan vejr og hav er, før man taer herud.

JPK var positiv overfor ideen og har selv overvejelser om at opsætte en vejstation, som kan tilgås på nettet.

JPK lovede, at administrationen vil arbejde videre med forslaget.

7. Eventuelt

SFA efterlyser, at der er mere opmærksom på at tingene i museerne fungerer.

Kanonspillet i Store Tårn har været ude af drift, og i Lille Tårn er der et par lamper, som ikke virker.

JPK anerkender, at det p.t. halter lidt efter tårnfuglen planmæssigt er stoppet, hvilket skyldes, at vi er lidt udfordret i forhold til at tiltrække medarbejdere til funktionen som tårnpasser. Stillingen er i genopslag og JPK opfordrede ørådsmedlemmerne til at sprede rygten om den ledige stilling.

AMK efterlyser at Månetoiletterne holdes åbent længere ud i sæsonen. JP og EPJ svarede, at det jo tidligere har været oppe, men at administrationen har fastholdt at lukke på dette tidspunkt af sæsonen. I år fastholder vi, bl.a. pga. personalesituationen, men JPK lovede at lave overvejelserne en gang til ift. næste sæson

Sus efterlyser, at man er lidt kritiske i forhold til, hvad man sætter i genbrugscontaineren ved vagten.

Det blev foreslået at lave sæson kort til Tårnene. JPK er bange for, at de vil blive misbrugt og har derfor endnu ikke indført dem.

Der er disharmoni i tekst på skilt og brochure om pensionist priser. JPK oplyste, at det vil blive rettet ved næste revision af brochurerne.

AMK efterlyste en revidering af de grønne vejviser skilte. Administrationen vil kikke på det til sæsonen 2020.